

DOI 10.31558/2307-2318.2025.3.6

УДК 331.55:339.9

JEL Classification: J61, F22, F66

Калінін В.В.

аспірант

Маріупольський державний університет

ORCID 0000-0002-0797-8680

vlad_kalinin@ukr.net**ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
МЕТОДОЛОГІЧНО-АНАЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС**

В статті проаналізовано причини і чинники міжнародної трудової міграції, ідентифіковано новітні прояви міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації. Підкреслено, що трудова міграція відіграє провідну роль в системі міжнародних міграційних переміщень. Виділено види, причини і функції міжнародної трудової міграції, констатовано особливу роль інтелектуальної міграції в системі трудоресурсного забезпечення. Встановлено, що основна частина міжнародних міграційних потоків спрямована до країн з високим рівнем доходу, які лідирують за показником частки трудових мігрантів у загальній кількості робочої сили. Визначено, що у всіх групах країн рівень економічної активності мігрантів є вищим за відповідний показник корінного населення. Здійснено аналіз міжнародної міграції крізь призму Індексу людського розвитку, результати якого свідчать про сталість тенденцій трудової міграції у напрямку розвинутих країн, особливо у висококваліфікованому сегменті. Ідентифіковано новітнє явище в системі світового ринку праці – утворення транснаціональних ринків праці, міжнародних за характером і внутрішньокорпоративних за структурою. Обґрунтовано необхідність формування глобальної міграційної політики, спрямованої на справедливий розподіл людських ресурсів в рамках світового поділу праці.

Ключові слова: міжнародна міграція, міжнародна трудова міграція, глобалізація, ринок праці, світовий ринок праці, світовий поділ праці, трудоресурсне забезпечення, інтелектуальна міграція, транснаціональні ринки праці.

Рис. – 10, Табл. – 3, Літ. – 22.

Kalinin V.V.

PhD student, Mariupol State University

ORCID 0000-0002-0797-8680

vlad_kalinin@ukr.net**LABOR MIGRATION IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION:
METHODOLOGICAL AND ANALYTICAL DISCOURSE**

The article analyzes the causes and factors of international labor migration, identifies the latest manifestations of international labor migration in the conditions of globalization. It is emphasized that labor migration plays a leading role in the system of international migration movements. The types, causes and functions of international labor migration are highlighted, and the special role of intellectual migration in the system of labor resource provision is stated.

It is established that the main part of international migration flows is directed to countries with high income levels, which are leaders in terms of the share of labor migrants in the total labor force. It was determined that in all groups of countries the level of economic activity of migrants is higher than the corresponding indicator of the indigenous population. An analysis of international migration was carried out through the prism of the Human Development Index, the results of which indicate the stability of labor migration trends towards developed countries, especially in the highly skilled segment. A new phenomenon in the system of the global labor market was identified – the formation of transnational labor markets, international in nature and intra-corporate in structure. The need to form a global migration policy aimed at a fair distribution of human resources within the framework of the global division of labor was substantiated.

Keywords: international migration, international labor migration, globalization, labor market, global labor market, global division of labor, labor resource provision, intellectual migration, transnational labor markets.

Fig. – 10, Table. – 3, Ref. – 22.

Постановка проблеми. Сучасний етап світогосподарського розвитку характеризується активізацією процесів глобалізації, які змінюють світовий трудоворесурсний ландшафт, впливаючи на параметри міжнародного ринку праці та світовий поділ праці. Невід'ємною частиною глобальних трудоворесурсних перетворень є нівелювання географічних кордонів при вирішенні питань трудоворесурсного забезпечення на всіх рівнях, активізація процесів міжнародної міграції.

Провідну роль в системі міжнародних міграційних переміщень відіграє трудова міграція. Робоча сила стає все більш мобільною, що призводить до збільшення міжнародного руху праці та його впливу на країни-експортери та країни-імпортери праці. Для багатьох країн міграція стає ключовим елементом розвитку і збереження конкурентоспроможності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Трудоресурсний аспект міжнародних міграційних переміщень є предметом аналітичної уваги з боку міжнародних організацій – Міжнародної організації праці [2; 3; 4], Міжнародної організації з міграції [5], Світового банку [6], Організації економічного співробітництва та розвитку [7], і становить напрям глибокого наукового опрацювання. Так, вплив глобалізації на міжнародну міграцію досліджують І. Томашук і Л. Болтовська [8], особливості міжнародної трудової міграції в умовах глобалізації економіки аналізують Л. Осіпова та О. Хаєцька [1], сучасні практики міжнародної трудової міграції є предметом наукової уваги С. Мішиної та О. Мішина [9], вплив міграції на інтеграцію національних ринків праці вивчають М. Grimm та А. Holzhausen [10], транснаціональні аспекти міграції досліджують М. Withers та Е. Hill [11], М. Donnelly [12] досліджує втечу мізків в системі міжнародного ринку праці тощо.

Водночас множинність проявів і ефектів міжнародної трудової міграції на етапі глобалізації світової економіки потребують подальших досліджень методологічного та аналітичного спрямування.

Метою роботи є аналіз причин і чинників міжнародної трудової міграції, ідентифікація новітніх проявів міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Розвиток процесів глобалізації світової економіки спричиняє новітні міграційні реалії, відповідно до яких питання трудоворесурсного забезпечення національних економік виходять на транснаціональний рівень, формуючи нову парадигму трудоворесурсного забезпечення.

Під міжнародною міграцією робочої сили розуміють процес переміщення трудових ресурсів з однієї країни в іншу з метою працевлаштування на більш вигідних умовах, ніж у країні походження [1].

В епоху глобальної мобільності трудові мігранти виконують важливу роль у розвитку країн, з яких вони походять та до яких вони переїхали, формуючи необхідні транскордонні зв'язки, знання та ресурси для країни-донора та країни-реципієнта [13].

До загальних причин міжнародної трудової міграції відносять такі [1]:

- нерівномірність економічного розвитку країн;
- кранові відмінності у рівні заробітної плати;
- відмінності у рівні безробіття;
- прискорення інтернаціоналізації господарського життя;
- демографічні фактори.

Крім того, причини міжнародної трудової міграції поділяються на об'єктивні (економічні причини, соціальні причини) і суб'єктивні (внутрішні психологічні причини, зовнішні психологічні причини) (табл. 1).

Основним чинником, що спонукає до збільшення міжнародних міграційних потоків, є прагнення мігрантів до підвищення рівня життя та можливостей професійної самореалізації за кордоном, особливо для тих, хто має вищу освіту та кваліфікацію. Країни-реципієнти при цьому використовують міжнародну міграцію для отримання додаткових працівників, щоб задовольнити трудоресурсні потреби національних економік, перш за все, у галузях, які потребують висококваліфікованої робочої сили за нестачі місцевих кадрів [1].

Таблиця 1 – Причини міжнародної трудової міграції [9, с. 131]

<i>Суб'єктивні причини</i>	<i>Об'єктивні причини</i>
<i>Внутрішні психологічні причини:</i> - страхи та наслідки впливу обставин (війни тощо) на стан населення в країні - незадоволеність роботою, можливостями для професійного зростання у своїй країні	<i>Економічні причини:</i> - відмінності у рівні заробітної плати, доходів населення, якості життя населення, рівні цін, системах оподаткування, рівні розвитку економіки в країнах-донорах та країнах-реципієнтах - наявність вільних робочих місць та можливостей для професійного розвитку
<i>Зовнішні психологічні причини:</i> - очікування позитивних змін від працевлаштування у зарубіжних країнах - відчуття безпеки перебування та більшої соціальної захищеності у зарубіжних країнах порівняно з країною постійного місця проживання	<i>Соціальні причини:</i> - відмінності у розвитку систем соціального захисту та соціальної підтримки населення у країнах-донорах та країнах-реципієнтах робочої сили - рівень, періодичність, тривалість надання соціальних виплат, соціальної підтримки; наявність соціальних програм

У 1990 р. загальна кількість міжнародних мігрантів у світі складала 153 млн осіб, а вже у 2020 р. – більше 280 млн осіб, або близько 3,6% від загальної чисельності населення світу. При цьому основну частку мігрантів становлять особи у віці від 15 до 70 років, тобто економічно активні особи (1990 р. – 79%, 2020 р. – 82%) (рис. 1). І хоча частка трудових мігрантів у загальній кількості мігрантів працездатного віку зменшується (рис. 2), це обумовлено загальносвітовими тенденціями зниження рівня участі в робочій силі, що спостерігається з 1990 р. і триватиме, за прогнозами МОП, щонайменше до 2030 р. [14, с. 47].

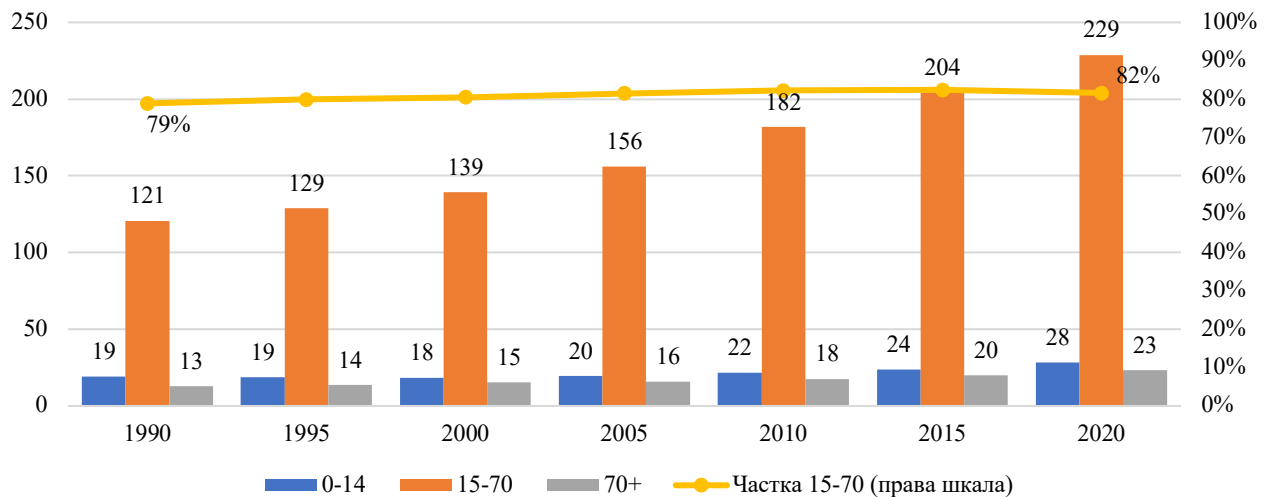

Рисунок 1 – Розподіл міжнародних мігрантів за віковими групами (млн осіб) та частка мігрантів віком від 15 до 70 років у загальній кількості мігрантів (%), 1990-2020 рр. [15]

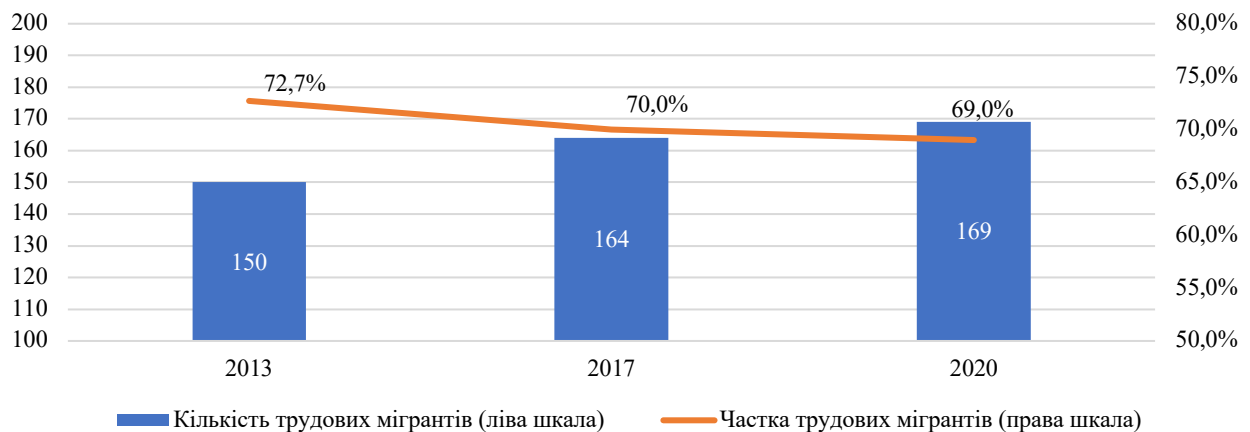

Рисунок 2 – Динаміка кількості трудових мігрантів (млн осіб) та частка трудових мігрантів у загальній кількості мігрантів працездатного віку (%), 2013-2020 рр. [2; 3; 4]

Зміст трудової міграції розкривається через функції, які вона відіграє у світовій економіці: [16, с. 35]

- *прискорювальна* – передбачає прискорення економічних процесів, зокрема розвитку національних і світової економіки;
- *розподільна* – передбачає розподіл і перерозподіл трудових ресурсів між країнами, інтеграційними угрупованнями, регіонами світу;
- *селективна* – передбачає певний відбір країн спрямування (національних економік) з точки зору поточного стану та перспектив розвитку;
- *консолідує* – передбачає зміцнення цілісності глобального простору на основі розвитку міграційних, економічних і соціальних зв'язків між країнами;
- *об'єднуюча* – передбачає уніфікацію національних інститутів і гармонізацію культур в результаті розселення значних мас населення, які отримують можливість впливати на внутрішнє середовище приймаючих країн;

- *потокоутворююча* – передбачає вплив на рух економічних ресурсів (факторів виробництва), формування нових соціальних, інформаційних, фінансових і матеріальних потоків.

Прояв конкретних функцій залежить від домінування категорій трудових мігрантів, наявних в країні (табл. 2).

Таблиця 2 – Категорії трудових мігрантів за класифікацією Міжнародної організації праці [8]

№	Категорії трудових мігрантів	Характеристика
1	Сезонні працівники-мігранти	Люди, що працюють у країні, громадянами якої вони не є, протягом неповного року, оскільки робота, яку вони виконують, залежить від сезонних умов
2	Працюючі мігранти, пов'язані з реалізацією проекту	Працюючі мігранти, допущені в країну працевлаштування на певний період для роботи виключно за певним проектом
3	Трудові мігранти за контрактом	Працюють за контрактом, що встановлює обмеження за терміном зайнятості і типом роботи, яку виконує мігрант
4	Тимчасові працюючі мігранти	Особи, допущені в країну, громадянами якої вони не є, для здійснення протягом обмеженого терміну певної професійної діяльності; ці мігранти можуть змінювати роботодавців і відновлювати дозвіл на роботу без обов'язкового виїзду з країни працевлаштування
5	Працюючі мігранти, що облаштувалися	Мігранти, яким після перебування в країні працевлаштування протягом кількох років надається дозвіл на проживання в цій країні на невизначений термін і дозвіл на роботу без особливих обмежень; працюючим мігрантам, що облаштувалися, не потрібно виїжджати з країни працевлаштування, якщо у них немає роботи, їм зазвичай надається право возз'єднання з членами сім'ї за дотримання певних умов
6	Висококваліфіковані працюючі мігранти	Особи, яким завдяки їх кваліфікації надається режим сприяння під час допуску в країну, що не є країною їх народження, і на них розповсюджуються менше обмежень стосовно термінів перебування, зміни місця роботи і возз'єднання сім'ї

Залежно від професійно-кваліфікаційного рівня трудових мігрантів, виділяють такі види міжнародної трудової міграції: [9, с. 126-127]

- *міграція висококваліфікованого персоналу*, що передбачає переїзд для зміни країни працевлаштування без зміни спеціальності з метою підвищення рівня заробітної плати, якості трудового життя та покращення умов праці;
- *інтелектуальна міграція* – переїзд до закордонних країн вчених, науковців з метою працевлаштування, здійснення наукових та науково-технічних досліджень;
- *корпоративна міграція в межах ТНК*, тобто міграція в іншу країну, але без звільнення, що полягає в переведенні до іншого представництва ТНК;
- *міграція низькокваліфікованих та некваліфікованих працівників*, які змінюють як країну проживання, так і посаду, спеціалізацію, оскільки не мають вищої освіти і можуть працювати без спеціальної освіти;
- *бізнес-міграція* – тимчасовий або періодичний виїзд за кордон інвесторів з метою вкладення коштів, започаткування та розвитку бізнесу.

В системі міжнародних міграційних переміщень економічний чинник є домінуючим – основна частина міжнародних міграційних потоків є спрямованою до

країн з високим рівнем доходу (рис. 3), що, з одного боку, свідчить про домінування трудової міграції (прагнення покращення умов реалізації здатності до праці), а з іншого – накладається на систему трудових ресурсних очікувань розвинутих країн, для яких характерними є низхідні демографічні тенденції, старіння населення, зниження рівня економічної активності.

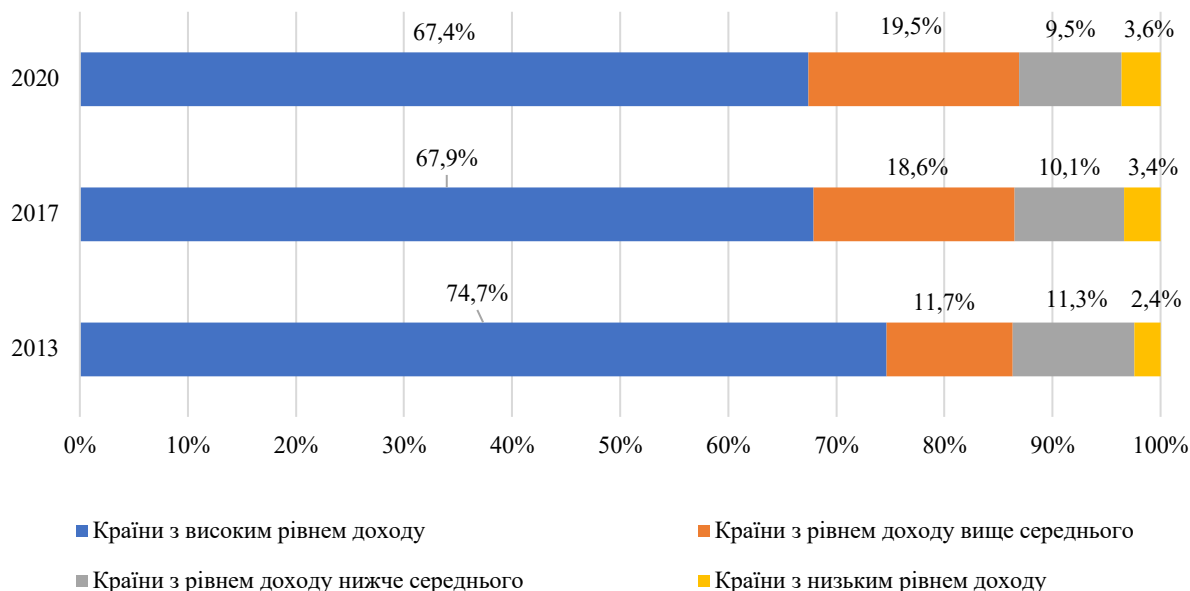

Рисунок 3 – Структура розподілу трудових мігрантів за групами країн за рівнем доходу, 2013-2020 рр., % [5]

Відповідно, країни з високим рівнем доходу лідирують з великим відривом за показником частки трудових мігрантів у загальній кількості робочої сили (станом на 2020 р.: країни з високим рівнем доходу – 18,2%, країни з рівнем доходу вище середнього – 2,2%, країни з рівнем доходу нижче середнього – 1,4%, країни з низьким рівнем доходу – 2,3%) (рис. 4).

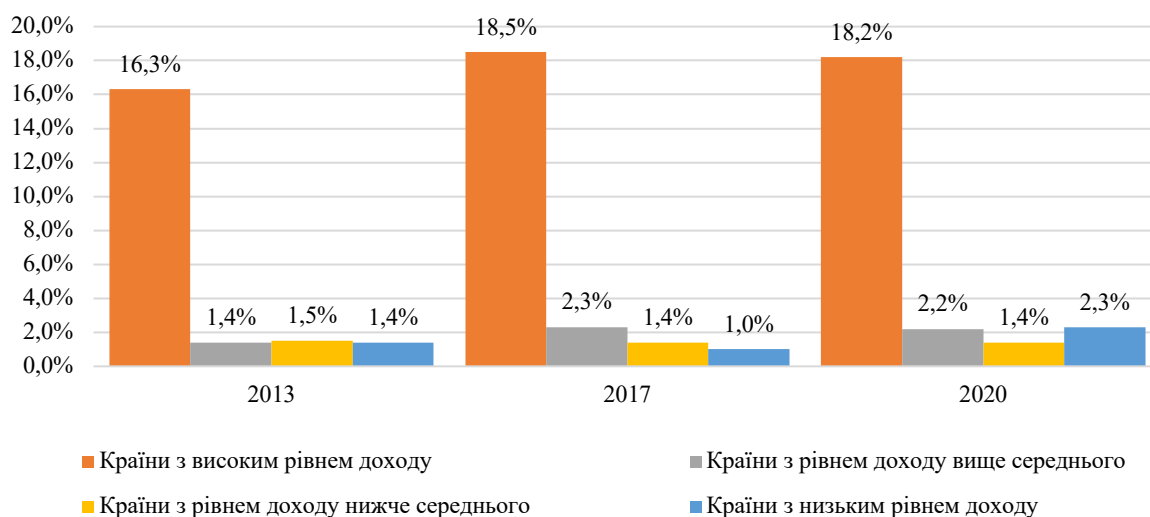

Рисунок 4 – Частка трудових мігрантів у загальній кількості робочої сили за групами країн за рівнем доходу, 2013-2020 рр., % [5]

Характерно, що у всіх групах країн рівень економічної активності мігрантів є вищим за показник корінного населення (рис. 5). З одного боку, це є відображенням прагнення мігрантів забезпечити необхідний рівень добробуту для себе і своїх родин на новому місці, з іншого – свідчить про наявність стабільної міграційної ємності приймаючих країн. Тобто трудова міграція на сьогодні може розглядатись як ординарна характеристика розвитку міжнародного ринку праці.

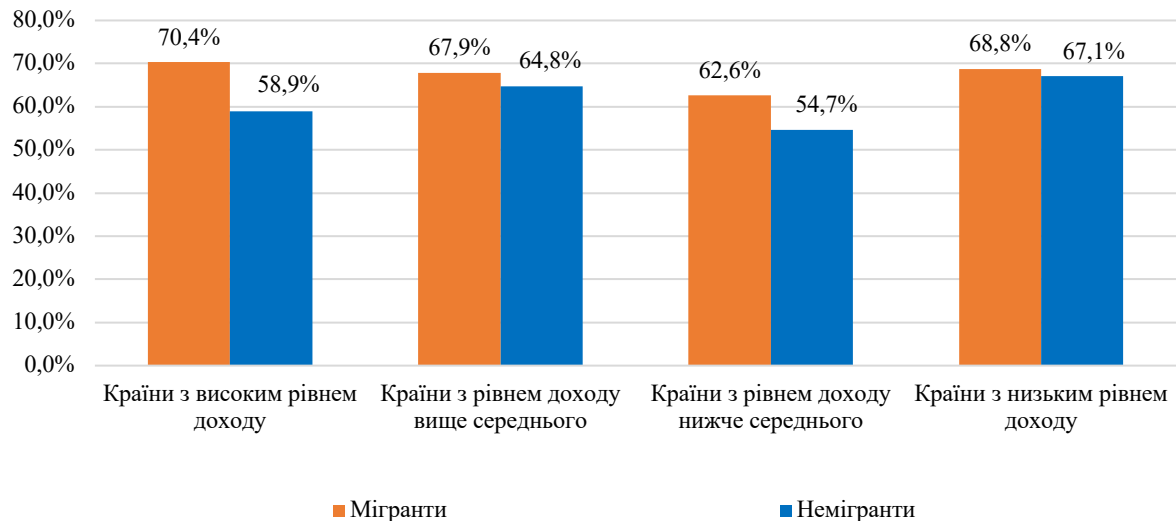

Рисунок 5 – Рівень участі у робочій силі мігрантів та немігрантів, розподіл за групами країн за рівнем доходу, 2022 р. (% населення віком від 15 років) [6]

Серед країн за рівнем зайнятості мігрантів лідирують Австралія, Нова Зеландія, Велика Британія, Канада, США, країни ЄС-27 (рис. 6). При цьому Австралія, Нова Зеландія, Канада і США утворюють групу країн так званої *постійної імміграції*, стратегія економічного розвитку яких базується на залученні іноземної робочої сили як важеля економічного зростання. Відповідно, вибудовуються преференційні міграційні режими, орієнтовані на висококваліфіковану робочу силу, здатну до продукування конкурентних переваг та генерування інновацій.

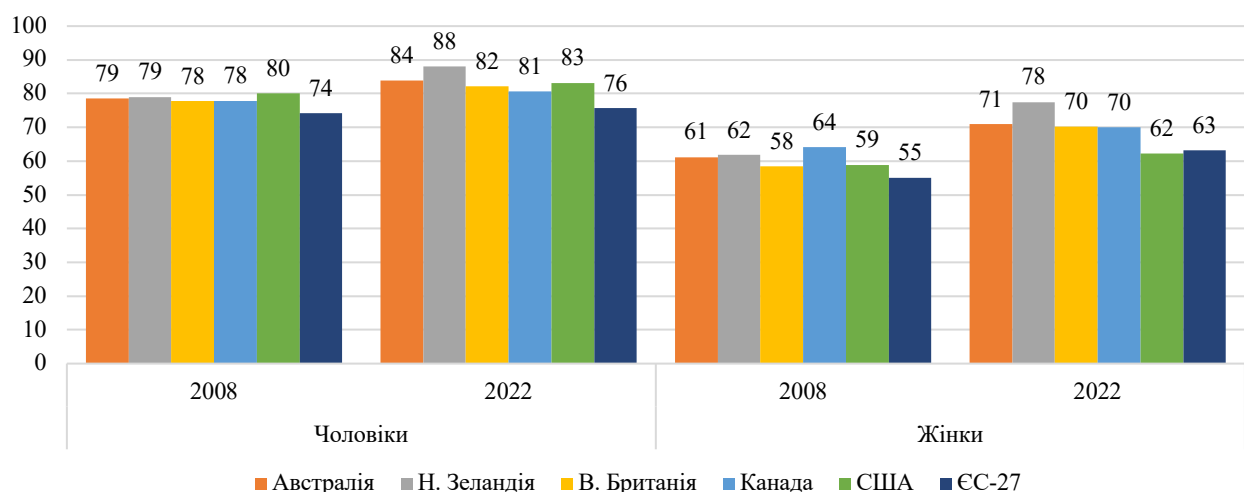

Рисунок 6 – Топ-5 країн ОЕСР за рівнем зайнятості мігрантів, за статтю, 2008-2022 рр., % [7]

За даними ОЕСР, у середньому у 2022 р. майже 80% мігрантів були економічно активними, при цьому понад 70% були зайнятими і менше 8% – безробітними; у більше ніж половині країн ОЕСР рівень зайнятості мігрантів був найвищим за понад два останніх десятиліття. Крім того, у 2017-2020 рр. спостерігалось більш швидке зростання як рівня зайнятості, так і рівня участі у робочій силі серед жінок-мігрантів, ніж серед чоловіків (зменшення гендерного розриву) у низці країн (рис. 6) [14, с. 53-54].

Основним центром призначення міжнародних трудових мігрантів є країни Європи та Центральної Азії (рис. 7). Станом на 2020 р. країни Північної, Південної та Західної Європи випередили навіть країни Північної Америки (рис. 8), де розташована найбільша приймаюча країна в світі – Сполучені Штати Америки. Найбільшим центром тяжіння мігрантів в Західній Європі є країни ЄС.

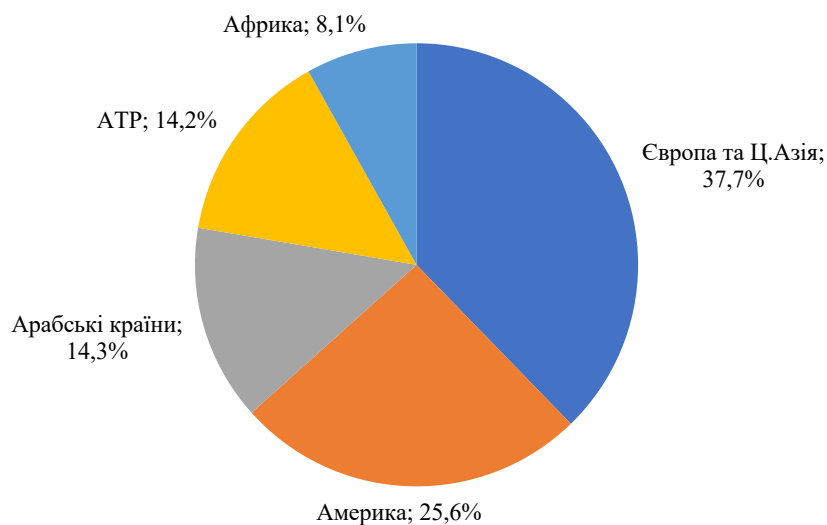

Рисунок 7 – Розподіл трудових мігрантів за регіонами світу, 2020 р., % [2]

На сучасному етапі міграцію в ЄС розглядають як інструмент довгострокового економічного зростання угруповання. Сьогодні ЄС стикається з посиленням нестачі кваліфікованих працівників, головним чином внаслідок несприятливих демографічних тенденцій в Європі [17, с. 6]. За даними Єврокомісії, до 2050 року ЄС зіткнеться з серйозними демографічними викликами через зменшення чисельності населення працездатного віку. Це може призвести до значного дефіциту робочої сили, особливо, кваліфікованої, в провідних секторах економіки, зокрема в таких, як будівництво, охорона здоров'я, ІТ [18].

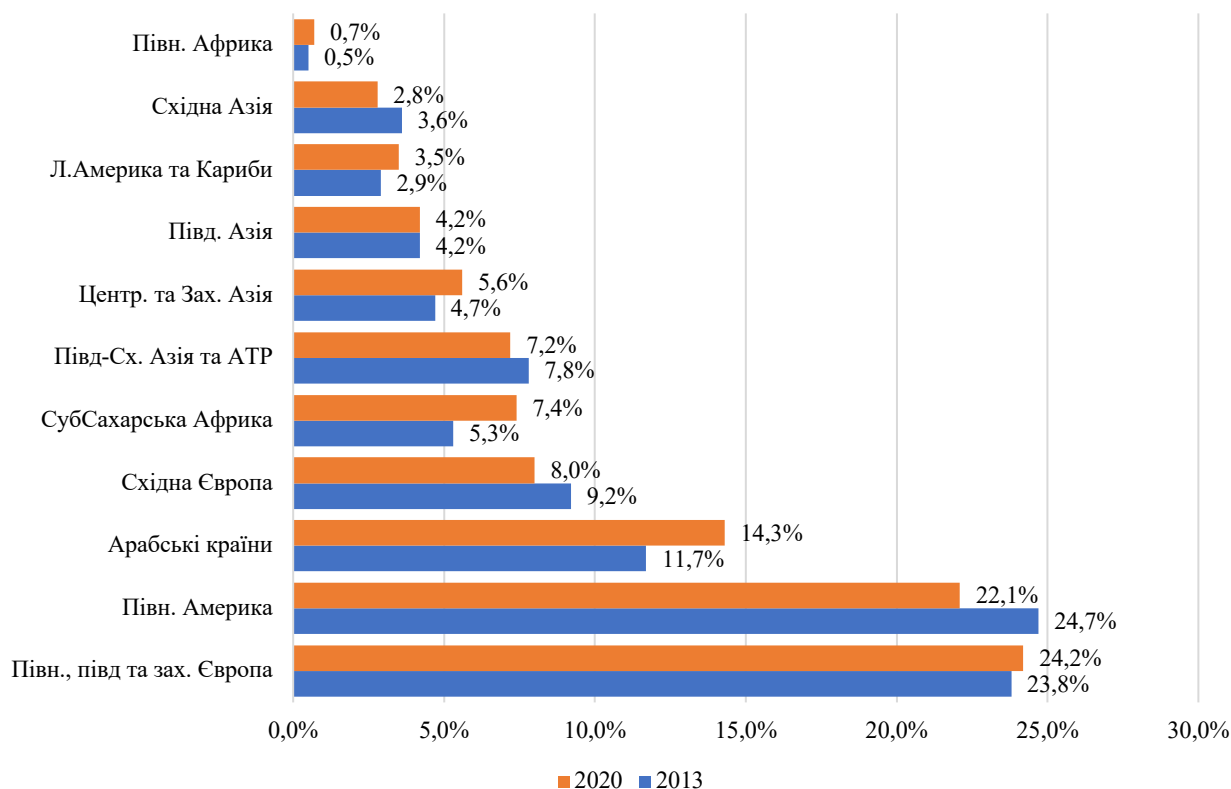

Рисунок 8 – Розподіл трудових мігрантів за субрегіонами світу, 2013-2020 рр., % [19]

Цікавим є погляд на міжнародну міграцію крізь призму Індексу людського розвитку (ІЛР). Як свідчать дані *World Migration Report 2024* [20], більшість міжнародних мігрантів (79,6% або 190 млн осіб) проживають в країнах з дуже високим ІЛР (рис. 9). І хоча міграційний ландшафт за даним показником дещо змінився з 2005 р. (рис. 10), можна спостерігати інтенсифікацію міграції до розвинутих країн (які характеризуються дуже високим ІЛР), що свідчить, по-перше, про посилення вагомості економічного чинника міграції на індивідуальному рівні, по-друге, про сталість тенденцій трудової міграції до розвинутих країн, особливо у кваліфікованому сегменті (що підтверджується характером преференцій міграційної політики розвинутих країн).

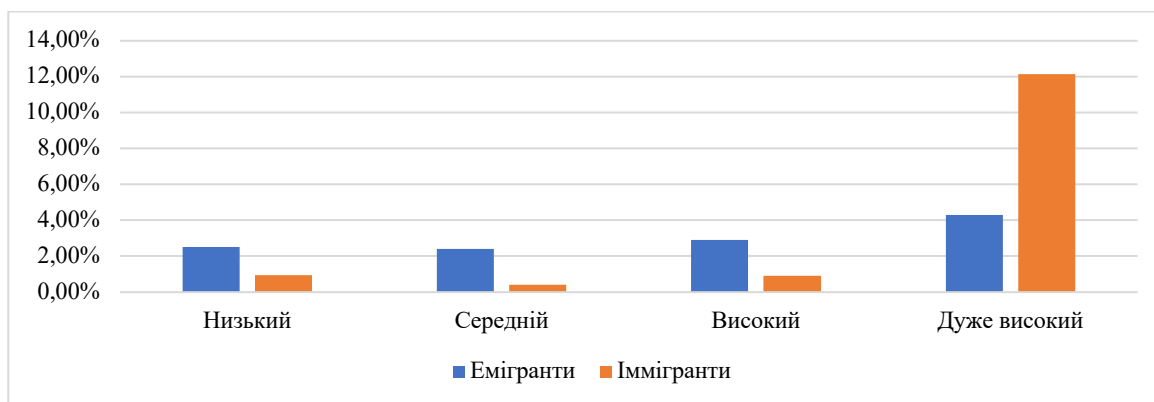

Рисунок 9 – Взаємозв'язок між показниками Індексу людського розвитку та чисельністю емігрантів/емігрантів, 2020 р., % [20]

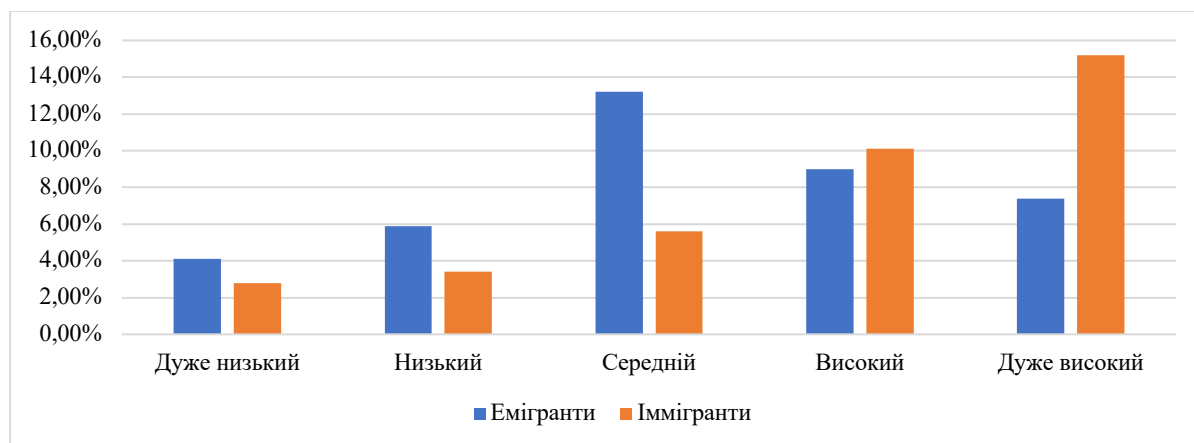

Рисунок 10 – Взаємозв'язок між показниками Індексу людського розвитку і чисельністю емігрантів/емігрантів, 2005 р., % [20]

Відповідно важливим аспектом перебігу міжнародної трудової міграції є втрата в країнах походження висококваліфікованих працівників. Обсяг даного явища можна оцінити через витрати держави на підготовку фахівців, тому міграція громадян з вищою освітою в інші країни (інтелектуальна міграція), часто розглядається як зменшення віддачі державних інвестицій в освіту. Феномен інтелектуальної міграції є характерним практично для всіх країн, особливо для тих, де попит на фахівців з вищою освітою є значно нижчим за їх пропозицію. У таких країнах ринок праці досить часто не може забезпечити робочими місцями всіх наявних висококваліфікованих спеціалістів, оскільки розвиток економіки країни не забезпечує належної зайнятості фахівців з вищою освітою. У цьому випадку країни стають інтелектуальними донорами, адже досить велика кількість високоосвічених громадян зазвичай мігрує до більш економічно розвинених країн [13].

Специфіка явища інтелектуальної міграції полягає в її ймовірному позитивному ефекті як для кран-реципієнтів, так і для країн-донорів в економічному, освітньо-науковому, соціально-демографічному, валютно-фінансовому, податковому, інвестиційному, інноваційно-технологічному, культурному аспектах (табл. 3), через що значення інтелектуальної міграції як чинника економічного зростання багатократно збільшується.

Таблиця 3 – Позитивні наслідки міжнародної міграції кваліфікованих кадрів

[8]

№	Сфера відносин	Країна вибуття	Країна прибуття
1	Економічна	Зменшення рівня безробіття	Зростання внутрішнього попиту на товари і послуги, зменшення дефіциту персоналу
2	Освітньо-наукова	Напрацювання ділових зв'язків, міжособистісних контактів емігрантів з провідними науковцями, поступова інтеграція науковців до світового науково-технічного й освітнього товариства	Економія на витратах на освіту та підготовку кадрів, участь у формуванні міжнародних професійних та наукових співтовариств
3	Соціально-демографічна	Підвищення рівня добробуту сімей мігрантів	Розширення соціальних зв'язків, вирішення демографічного питання старіння нації

4	Валютно-фінансова	Додаткові надходження у формі грошових переказів мігрантів на батьківщину	Можливість ефективної реалізації мігрантами валютних та фінансових цінностей у країні прибуття
5	Податкова	Додаткові надходження у формі податків від діяльності фірм-посередників	Додаткові надходження у формі податків від діяльності підприємців-нерезидентів
6	Інвестиційна	Розширення форм і напрямів інвестування за рахунок збільшення надходжень домогосподарств	Приплив капіталу та створення нових робочих місць при міграції підприємців, що здійснюють підприємницьку діяльність на території країни
7	Інноваційно-технологічна	Підвищення кваліфікації персоналу за кордоном, що сприяє припливу на батьківщину нових ідей, технологій, розробок	Обмін знаннями, приплив капіталу, ідей і розробок, що призводять до підвищення конкурентоспроможності національної продукції
8	Культурна	Формування нових інтегрованих культурних цінностей та удосконалення професійної етики	Формування нових інтегрованих культурних цінностей та удосконалення професійної етики

В умовах посилення процесів глобалізації міжнародна міграція набуває нових рис, які виражаються в її більш широким масштабах, обміні інформацією, знаннями та досвідом між країнами, а також у формуванні глобальної системи регулювання міжнародної трудової міграції. Створення у 2003 р. *Глобальної комісії ООН з питань міграції* для підтримки впровадження *Глобального договору про безпечну, впорядковану та легальну міграцію* стало втіленням зростання інтересу світової спільноти до проблем міграції [21]. Очевидно, що основною рушійною силою міжнародної міграції в майбутньому стане трансформація глобального ринку праці.

Основним суб'єктом управління міграцією є держава, яка формує міграційну політику на рівні країни та забезпечує її реалізацію, використовуючи важелі впливу на об'єктивні та суб'єктивні чинники міграції, зміст і форми міграційних процесів. Моделі державного регулювання міграційних процесів різняться в залежності від етапного спрямування: [8]

- *базова модель* – регулювання міграційних процесів на етапі міграційного переміщення;
- *ситуативна модель* – регулювання міграційних процесів за переважаючим вектором;
- *розширена модель* – регулювання міграційних процесів на етапах з вищою позитивною наслідковістю;
- *комплексна модель* – регулювання міграційних процесів на усіх етапах.

Новітнім явищем у структурі світового ринку праці є формування *транснаціональних ринків праці*, міжнародних за своїм характером і внутрішньокорпоративних за структурою. В рамках внутрішньокорпоративних ринків праці ТНК механізм міжнародної трудової міграції виступає інструментом трудових ресурсного забезпечення корпорацій і є підпорядкованими цілям бізнес-діяльності, реагуючи на потреби структурних підрозділів країн розташування ТНК і формуючи професійно-кваліфікаційну структуру попиту на робочу силу в системі трудових ресурсних переміщень на міжнародному рівні.

Оскільки сучасні міграційні потоки за своєю сутністю є транснаціональним (транскраїновим) процесом, що має трудових ресурсний характер, у тому числі із вбудованими ринками праці ТНК, цільова регуляторна політика має враховувати

інтереси країн походження трудових мігрантів, приймаючих країн, а також транснаціональних структур як найбільш керованого сегменту міжнародного ринку праці. Фактично мова має йти про формування глобального підходу до регулювання міжнародної трудової міграції (глобальної міграційної політики), який сприяв би справедливому розподілу людських ресурсів в рамках міжнародного поділу праці. На національному рівні основним напрямом регулювання трудової міграції має стати створення умов для задіяння в національній економіці потенційних міграційних резервів (наявної робочої сили).

Висновки. На етапі глобалізації активізуються процеси міжнародної трудової міграції, змінюється світовий трудоворесурсний ландшафт, що призводить до трансформації світового поділу праці. Трудові мігранти виконують важливу роль в економічному розвитку країн, формуючи транскордонні потоки робочої сили, що накладаються на трудоворесурсні очікування розвинутих країн, які розглядають іноземну робочу силу як важіль довгострокового економічного зростання, демонструючи стабільну демографічну ємність.

Для сучасного етапу розвитку міжнародної трудової міграції характерним є прямий зв'язок між кількістю міжнародних мігрантів й Індексом людського розвитку країн, особливо у висококваліфікованому сегменті ринку праці. Формування транснаціональних ринків праці як новітнього явища в структурі світового ринку праці обумовлює необхідність формування глобальної міграційної політики, спрямованої на справедливий розподіл людських ресурсів в рамках світового поділу праці. На національному рівні основним напрямом регулювання трудової міграції має стати створення умов для задіяння в національній економіці потенційних міграційних резервів (наявної робочої сили).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Осіпова Л., Хаєцька О. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобального розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-22>
2. ILO Global estimates on international migrant workers: results and methodology / International Labour Office – Geneva: ILO, 2022. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf (дата звернення: 23.08.2025).
3. ILO Global estimates on migrant workers: results and methodology / International Labour Office – Geneva: ILO, 2015. URL: https://www.ilo.org/global/topics/labour-migration/publications/WCMS_436343/lang-en/index.htm (дата звернення: 23.08.2025).
4. ILO Global estimates on international migrant workers: results and methodology / Labour Office – Geneva: ILO, 2018. URL: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_652001/lang-en/index.htm (дата звернення: 23.08.2025).
5. World Migration Report 2022 / International Organization for Migration. Geneva, 2021. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022> (дата звернення: 23.08.2025).
6. World Development Indicators (dashboard) / The World Bank. Washington, DC. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/> (дата звернення: 23.08.2025).
7. International Migration Outlook Statistic / Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <https://data.oecd.org/migration/foreign-born-employment.htm> (дата звернення: 23.08.2025).

8. Томашук І. В., Болтовська Л. Л. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. №40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1484> (дата звернення: 23.08.2025).
9. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Міжнародна трудова міграція: сучасні тенденції та світові практики. *Theoretical and practical aspects of science development : Scientific monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. Part 1. Р. 118-178. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/30360> (дата звернення: 23.08.2025).
10. Grimm M., Holzhausen A. European labor markets: migration matters. Allianz Group Economic Research: Munich, 2024. 26 p. URL: https://www.allianz.com/content/dam/onemarketing/azcom/Allianz_com/economic-research/publications/specials/en/2024/february/2024-02-14-Migration-AZ.pdf (дата звернення: 23.08.2025).
11. Withers M., Hill E. Migration and development, without care? Locating transnational care practices in the migration-development debate. *Population, Space and Place*. 2023. Volume 29. Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.1002/psp.2648>
12. Donnelly M. US Brain Drain and Solutions. May 20, 2024. URL: https://americanpromise.net/wp-content/uploads/2024/08/2024_IBM_Donnelly_Brain_Drain_American_Promise.pdf (дата звернення: 23.08.2025).
13. Мосора Л. С., Федорищак Х. І., Коцеловська Н. Б. Міграційні процеси в глобалізованому суспільстві та роль державної міграційної політики у їх регулюванні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. №6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-6-02-01>
14. Калініна С. П., Ланська С. П., Подунай В. В. Аналіз міграційної політики держав: орієнтири для України : аналіт. дослідження в рамках проєкту «Візія – 2033: «Збереження і розвиток трудових ресурсів України в найближче десятиліття». Київ, 2024. URL: <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6124> (дата звернення: 23.08.2025).
15. International Migrant Stock 2020. Population Division of United Nations : New York. URL: www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock (дата звернення: 23.08.2025).
16. Кислицина О.В. Сутність міжнародної економічної міграції та її особливості в умовах глобалізації. *Економічний часопис-XXI. Серія: Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2010. №11-12. С. 33-36. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38372145.pdf> (дата звернення: 23.08.2025).
17. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн східного партнерства / за ред. Ю. Якименка. Київ : Центр Разумкова, 2023. 265 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf> (дата звернення: 23.08.2025).
18. The Impact of demographic change – in a changing environment. European Commission, 2023. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/the_impact_of_demographic_change_in_a_changing_environment_2023.PDF (дата звернення: 23.08.2025).
19. World Employment and Social Outlook Trends 2023 / International Organization for Migration. Geneva, 2023. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/--inst/documents/publication/wcms_865332.pdf (дата звернення: 23.08.2025).
20. World Migration Report 2024 / eds. M. McAuliffe, L.A. Ouchou. International Organization for Migration. Geneva : IOM, 2024. 384 p. URL:

https://publications.iom.int/system/files/pdf/pub2023-047-1-world-migration-report-2024_13.pdf (дата звернення: 23.08.2025).

21. Курилич М. Трансформація та політизація міграційних процесів під впливом глобалізації. *Наукові записки*. 2018. Випуск 49. С. 364-380. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kurylych_transformatsia.pdf (дата звернення: 23.08.2025).

22. Хасецька О. П. Проблеми та перспективи глобалізації, глобальні проблеми людства. *Економічний простір*. 2024. №189. С. 316-322. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-55>

REFERENCES

1. Osipova, L., Khaietska, O. (2024) Mizhnarodna mihratsiia robochoi syly v umovakh hlobalnoho rozvytku. *Ekonomika ta suspilstvo*. 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-22>
2. ILO Global estimates on international migrant workers: results and methodology. (2022) / International Labour Office – Geneva: ILO. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf
3. International Labour Office. (2015). *ILO Global estimates on migrant workers: results and methodology*. https://www.ilo.org/global/topics/labour-migration/publications/WCMS_436343/lang--en/index.htm
4. International Labour Office. (2018). *ILO Global estimates on international migrant workers: results and methodology*. https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_652001/lang--en/index.htm
5. International Organization for Migration (2021). *World Migration Report 2022*. <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
6. The World Bank World. (n.d.). *Development Indicators (dashboard)*. Retrieved October 12, 2024, from <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
7. Organisation for Economic Co-operation and Development. (n.d.). *International Migration Outlook Statistic*. Retrieved August 23, 2025, from <https://data.oecd.org/migration/foreign-born-employment.htm>
8. Tomashuk, I. V., Boltovska, L. L. (2022). Mihratsiini protsesy u konteksti hlobalizatsii svitovoi ekonomiky. *Ekonomika ta suspilstvo*. 40. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1484>
9. Mishyna, S. V., Mishyn, O. Yu. (2023). Mizhnarodna trudova mihratsiia: suchasni tendentsii ta svitovi praktyky. In A. Jankovska (Eds.), *Theoretical and practical aspects of science development: Scientific monograph* (pp. 118-178). Baltija Publishing. <https://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/30360>
10. Grimm, M., Holzhausen, A. (2024). *European labor markets: migration matters*. Allianz Group Economic Research. 26 p. https://www.allianz.com/content/dam/onemarketing/azcom/Allianz_com/economic-research/publications/specials/en/2024/february/2024-02-14-Migration-AZ.pdf
11. Withers, M., Hill, E. (2023). Migration and development, without care? Locating transnational care practices in the migration-development debate. *Population, Space and Place*. 29. 3. <https://doi.org/10.1002/psp.2648>
12. Donnelly, M. (2024, May 20). US Brain Drain and Solutions. americanpromise. https://americanpromise.net/wp-content/uploads/2024/08/2024_IBM_Donnelly_Brain_Drain_American_Promise.pdf
13. Mosora, L. S., Fedoryshchak, Kh. I., Kotselovska, N. B. (2022). Mihratsiini protsesy v hlobalizovanomu suspilstvi ta rol derzhavnoi mihratsiinoi polityky u yikh

rehuliuvanni. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*. 6. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-6-02-01>

14. Kalinina, S. P., Lanska, S. P., Podunai, V. V. (2024). *Analiz mihratsiinoi polityky derzhav: oriientyry dlia Ukrainy : analit. doslidzhennia v ramkakh proiektu «Viziia – 2033: «Zberezhennia i rozvytok trudovykh resursiv Ukrainy v naiblyzhche desiatylittia»*. Kyiv.

15. Population Division of United Nations. (n.d.). *International Migrant Stock 2020*. Retrieved August 23, 2025, from www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock

16. Kyslytsyna, O.V. (2010). Sutnist mizhnarodnoi ekonomichnoi mihratsii ta yii osoblyvosti v umovakh hlobalizatsii. *Ekonomichnyi chasopys-XXI. Serii: Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*. 11-12. 33-36. <https://core.ac.uk/download/pdf/38372145.pdf>

17. Yakymenko, Yu (Eds.). (2023). *Vplyv mihratsiinykh protsesiv na perebih povoiennoho vidnovlennia Ukrainy, mihratsiinu polityku YeS ta krain skhidnoho partnerstva*. Tsentr Razumkova, <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf>

18. European Commission. (2023). *The Impact of demographic change – in a changing environment*. https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/the_impact_of_demographic_change_in_a_changing_environment_2023.PDF

19. International Organization for Migration. (2023). *World Employment and Social Outlook Trends 2023*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_865332.pdf

20. International Organization for Migration. (2024). *World Migration Report 2024*. https://publications.iom.int/system/files/pdf/pub2023-047-l-world-migration-report-2024_13.pdf

21. Kurylych, M. (2018). Transformatsiia ta polityzatsiia mihratsiinykh protsesiv pid vplyvom hlobalizatsii. *Naukovi zapysky*. 49. 364-380. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kurylych_transformatsia.pdf

22. Khaietska, O. P. (2024). Problemy ta perspektyvy hlobalizatsii, hlobalni problemy liudstva. *Ekonomichnyi prostir*. 189. 316-322. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-55>